Teodor COTELNIC
Institutul de Filologie al AŞM
(Chişinău)

GRUPURILE ETNOGLOTICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ethno-glottic groups in the Republic of Moldova

Abstract. Based on statistical and historical data, this article demonstrates that despite the colonization process with massive allogeneous elements (Russians, Ukrainians, Bulgarians, Gagauz people etc.), unfolded intensely both in Tsarist times, as in Soviet times, the Republic of Moldova isn't nowadays a „multi-ethnic", „multinational" state, as erroneously declare the official of some political parties. It has been ascertained that, in area of the east of Prut, do not live several nations, but only one – those Romanian. Therefore, because of displacement directed by the authorities of that time, the representatives of some ethnic groups, which have their origin countries elsewhere, settled down at different times in this area where the Romanian nation lived. In such circumstances, it is entirely unjustified the request of some representatives of ethnic groups from Moldova to give to Russian language the status of second state language or with another term, the „language of interethnic communication". This measure will not contribute in any way to the recovery of the sociolinguistic situation in the country, but will mean actually the continuation of the denationalization process of the indigenous population and, especially, of the population represented by non-Russian ethnic groups.

Keywords: colonization, denationalization, ethnic group, interethnic communication, sociolinguistic situation.

În diferite perioade istorice, în special în cele de dominaţie a imperiului rus şi apoi a celui sovietic, pe teritoriul Republicii Moldova s-au aşezat mai mulţi reprezentanţi ai diverselor etnii, ceea ce îi imprimă o fizionomie aparte ca stat. Primii imigranţi bulgari şi găgăuzi s-au stabilit în părţile de sud ale teritoriului dintre Prut şi Nistru, la chemarea autorităţilor ruseşti, în timpul războiului ruso-turc din 1806-1812. Prin Tratatul de Pace dintre ruşi şi turci, încheiat la Bucureşti în 16 mai 1812, ţinutul, numit Basarabia, a intrat în componenţa Rusiei ţariste, iar teritoriul cucerit a devenit în curând gubernie rusească. Politica colonizatoare a ţarismului a continuat în regiune. În 1818 numărul imigranţilor bulgari şi găgăuzi a ajuns la 1 929 de persoane, începând cu 29 decembrie 1829 au obţinut drepturi de colonişti (fiecare familie primea în folosinţă 60 desetine de pământ, era scutită de impozit de la 3 la 7 ani) [1, p. 13].

În scurt timp provincia capturată a fost colonizată masiv cu ruşi şi ucraineni. În 1824 guvernul ţarist a aprobat hotărârea specială *Cu privire la trimiterea în regiunea Basarabiei a 20 mii de ţărani ai statului din guberniile interne*. Ţăranii au fost strămutaţi

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

inițial din regiunile Oriol şi Kursk, apoi din Tambov, Reazan, Tula etc. şi au întemeiat în anii 1827-1830 optsprezece localități noi în județul Akkerman, între ele – Borisovka, Vasilievka, Vvedenskoie, Voznisenskoie etc. [Ibidem].

În 1813 Alexandru I a permis şi germanilor să se stabilească cu traiul în sudul şi centrul Basarabiei, oferindu-le avantaje largi economice, politice şi culturale. Bineînțeles, a crescut şi numărul ucrainenilor, evreilor, grecilor, armenilor, polonezilor etc., migrați artificial pe pământurile basarabene. Dar cel mai mult a sporit numărul imigranților în perioada de dominație a regimului sovietic. Având scopul bine definit în ceea ce privește deromânizarea provinciei anexate, Moscova a promovat intens migrarea artificială cu alogeni din diferite colțuri ale imperiului rus şi sovietic. După 1940 şi, mai ales, după 1944 sunt strămutați în Republică, în locul autohtonilor, deportați în Siberia de gheață, tot felul de „specialişti", „liberatori" ruşi, ucraineni, bieloruşi etc., fiind asigurați cu apartamente în oraşe şi cu servicii bine remunerate. În felul acesta, populația a început să crească, iar componența etnică să se schimbe în defavoarea aborigenilor. Conform statisticilor Recensământului din 1 ianuarie 1989 în Republica Moldova conviețuiesc alături de populația autohtonă românească ucraineni – 600 366, ruşi – 562 069, găgăuzi – 153 458, bulgari – 88 419, evrei – 65 672, bieloruşi – 19 608, romi – 11 571, germani – 7 335, polonezi – 4 739, tătari – 3 392, armeni – 2 873, azeri – 2 692 etc.

Dacă în 1812 românii moldoveni din ținut alcătuiau 96%, apoi numărul lor a ajuns în 2003 la 65%. Mutații serioase s-au produs, în special în oraşe, unde aceştia au devenit minoritari. Astfel, la Chişinău ei alcătuiesc 42-43% din numărul total de populație, la Bălți – 37-38%, la Tighina – 25%, la Dubăsari 32 –33%, la Râbnița – 24%, la Tiraspol – 18%, la Cahul – 48% etc. Este, probabil, unicul caz în Europa când în oraşe sunt majoritari nu autohtonii, ci străinii în ale căror mâni se află cea mai mare parte de capital şi monopol energetic.

În acelaşi timp se practică politica de alogenizare. În aparatele de conducere ale unităților industriale sunt plasate cadre nebăştinaşe, autohtonilor revenindu-le o pondere extrem de mică. Aşa, de exemplu, după cum constată istoricul Veaceslav Stăvilă, în cadrul Ministerului industriei uşoare românii constituiau 6,7%, iar ruşii şi evreii respectiv 43,3% şi 36,7%, la Direcția materialelor de construcție românii constituiau 6,3%, în Trustul industriei uleiului şi mai puțin, 2,6%, ruşii şi evreii – respectiv 42,1% şi 34,2% ... [...].

O situație similară întâlnim în comerț şi în sistemul bancar. La începutul lui 1945 în sistemul bancar al județelor nordice şi centrale ruşii dețineau 74,4%, iar românii – 2,3%, în conducerea comerțului de nivel raional ruşii aveau 47,7%, iar românii – 18,2%. În conducerea asociațiilor de consum de acelaşi nivel ruşii reprezentau 45,3%, iar românii – 13,2%. Este adevărat, în acelaşi timp, că în oraşele relativ mari comerțul era monopolizat de evrei. La Bălți evreii, ca şefi de magazie, constituiau 64,3%, ruşii – 28,6%, iar românii – 7,1%. Proporțiile se mențineau şi la nivelul numărului total de lucrători ai comerțului din oraşe, evreii formând 54,7%, ruşii – 29,7%, românii – 9,4% [3, p. 13].

Mulțimea imigranților, indiferent că au fost aduşi sau au venit benevol în ex-RSSM, care timp de circa cinci decenii postbelice au inundat acest „colț de rai", au desconsiderat

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

şi ignorat acomodarea la mediul etnic autohton. Este vorba, întâii de toate, cum arată prof. universitar N. Cojocaru, de *familiarizarea cu istoria şi cultura autohtonilor luată în ansamblu*; *însuşirea de către conlocuitorii noştri alolingvi şi practicarea barem elementară a limbii române*; *cunoaşterea şi preţuirea tradiţiilor şi datinilor* poporului în mijlocul căruia vieţuiesc; *împărtăşirea şi tolerarea idealurilor naţionale ale acestuia* [4, p. 14].

Cu toate că li s-a garantat – în deplină conformitate cu normele internaţionale general acceptate – păstrarea şi dezvoltarea identităţii lor etnice, nu toţi cei veniţi la noi de pe aiurea au încuviinţat adaptarea la mediul românilor moldoveni de la est de Prut. Cu părere de rău, nu toţi alolingvii au avut şi au o atitudine benefică faţă de limba populaţiei autohtone majoritare, faţă de limba română – expresie principală în procesul de acomodare a acestora la mediul etnic autohton. În cazul de faţă un rol hotărâtor în această privinţă ar trebui să-l aibă Parlamentul, conducerea de vârf a Republicii. Acomodarea trebuie consfinţită prin lege, aşa cum s-a făcut în ţările cu bogate tradiţii democratice, în care fenomenul a devenit demult o normă socială obişnuită. Susţinuţi deschis de actuala conducere totalitar-comunistă de la Chişinău, mulţi alolingvi au o atitudine discriminatorie faţă de limba oficială a statului, renunţă s-o înveţe şi s-o folosească în vorbirea cotidiană.

Aşa imperfectă cum este Legislaţia lingvistică în vigoare, adoptată la 31 august 1989 de Sesiunea a XIII-a a Sovietului Suprem al RSSM, când republica făcea parte din componenţa fostei Uniuni Sovietice, asigură întrebuinţarea şi dezvoltarea tuturor limbilor grupurilor etnice pentru satisfacerea necesităţilor lor naţional-culturale. Într-adevăr, conform prevederilor Legislaţiei, tuturor etniilor li s-au creat condiţii normale de existenţă şi studii. Orice comunitate etnică are posibilitatea de a-şi instrui copiii, după dorinţă, în limba maternă. În toate localităţile din republică funcţionează şcoli cu predare în limbile rusă, ucraineană, găgăuză, bulgară, ivrit sau clase cu predare în aceste limbi. Există şi şcoli în care limbile etniilor se învaţă doar ca obiect de studiu. Fiecare comunitate etnică şi-a creat societăţi culturale obşteşti, organe de presă în limba maternă, dispune de timp de antenă şi eter la Radioul şi Televiziunea Naţională, a stabilit relaţii de colaborare culturală cu ţările de origine (Turcia, Ucraina, Rusia, Israel etc.), de unde importă literatura necesară pentru şcolile de toate gradele din republică. Totodată s-a înfiinţat Departamentul Relaţiilor Interetnice (actualmente Biroul Relaţii Interetnice), în atenţia căruia se află interesele şi necesităţile grupurilor etnice din acest spaţiu. În cadrul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova există Institutul Minorităţilor Naţionale (în prezent Institutul Patrimoniului Cultural) etc.

În condiţiile actuale reprezentanţii etniilor din republică se bucură de privilegii în toate sferele vieţii sociale, culturale şi politice (la orice serviciu se angajează fără a susţine vreo probă la limba oficială a statului. Nu trec atestarea persoanele cu funcţiile de răspundere în conducerea statului şi specialiştii alolingvi ce vin în contact direct cu populaţia în problemele de cunoaştere a limbii oficiale. Fără a şti măcar cât de cât limba oficială, alogenii devin miniştri, deputaţi, parlamentari etc.). Cu toate acestea, alolingvii stabiliţi în Moldova, mai ales cei după 1944, folosesc în procesul de comunicare nu limba oficială a statului în care îşi duc traiul, nu limba lor maternă, ci rusa. Graţie politicii

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

regimului totalitar sovietic, grupurile etnice sunt supuse intens rusificării. Din cei 1 549 611 de cetățeni aloetnici din republică, 326 079 au declarat la Recensământul din 1 ianuarie 1989 că limba lor maternă este rusa, nu ucraineana, găgăuza, bulgara, idiş etc. – mai detaliat vezi Tabelul ce urmează:

Principalele grupuri etnice	Numărul total	Au declarat drept limbă maternă			
		Limba naţiunii lor	Limba română	Limba rusă	Alte limbi
români	279 4 49	2 666 643	–	120 368	7 738
ucraineni	600 366	3 693 999	9 483	220 129	755
ruşi	562 069	557 146	3 428	–	1 495
găgăuzi	153 458	139 906	1 733	11 365	454
bulgari	88 419	69 614	2 175	16 002	628
evrei	65 672	17 016	514	47 872	270
beloruşi	19 608	8 397	153	10 924	134
ţigani	11 571	9 486	1 558	411	116
nemţi	7 335	2 283	99	4 868	785
polonezi	4 739	458	103	2 851	1 327
Total	**4 335 360**	**3 854 193**	**21 150**	**446 417**	**13 600**

Trebuie constatat că situaţia nu s-a schimbat prea mult în bine nici după proclamarea independenţei Republicii Moldova. Procesul de deznaţionalizare a autohtonilor şi a populaţiei reprezentate de grupurile etnice neruse a continuat. El se realizează mai ales prin intermediul şcolii. La majoritatea şcolilor din localităţile cu populaţie compactă a grupurilor etnice conlocuitoare instruirea şi educaţia elevilor se face în limba rusă. Potrivit datelor oficiale ale Ministerului de resort, valabile pentru anul de studiu 2001-2002, doar 34 de ucraineni (din 36 601) şi respectiv 171 de bulgari învaţă în limba lor maternă, iar cei 124 899 elevi de etnie ucraineană, găgăuză, bulgară, ţigănească, evreiască sau de alte origini sunt instruiţi în limba rusă [5, p. l].

Nu s-a ţinut cont de situaţia glotică creată nici în *Concepţia politicii naţionale a Republicii Moldova*, adoptată de Parlament la 19 decembrie 2003, în care se mai vehiculează „teoria” răsuflată antiştiinţifică a celor două limbi romanice de est (moldoveneasca şi româna), a celor două culturi naţionale (moldovenească şi română).

În loc de comentarii ar trebui probabil să luăm aminte la cele spuse la Congresul al V-lea al Filologilor Români (Iaşi-Chişinău, 4-9 iunie 1994) de regretatul nostru compatriot, academicianul Eugen Coşeriu: „A promova sub orice formă o limbă moldovenească deosebită de limba română este, din punct de vedere strict lingvistic, ori o greşeală naivă, ori o fraudă ştiinţifică; din punct de vedere istoric şi practic, e o absurditate şi o utopie; din punct de vedere politic, e o anulare a identităţii etnice şi culturale a unui popor şi deci un act de genocid etnico-cultural” [6, p. 25].

Totodată, acest document oficial promovează teza antinaţională cum că în Republica Moldova trebuie să funcţioneze două limbi: una de stat – „moldovenească” (româna – *T.C.*) şi una de comunicare interetnică – rusa. Tot aici nu s-a ţinut cont de faptul că două

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

sau mai multe limbi oficiale ce coexistă în cadrul unei țări antrenează confruntări interetnice, dereglează mecanismele sinergice de autoorganizare a limbajului prin presiunea limbii dominante imperiale, creează fenomenul bilingvismului care exercită o influență negativă asupra limbii subordonate/indigene în fonetică, lexic, stilistică etc. Nu s-a luat în considerare nici apariția unor fenomene nefavorabile, cauzate de reținerile în dezvoltarea stilurilor, precum şi a terminologiilor tehnico-ştiințifice naționale, anihilarea lor arbitrară, fenomene ce dezechilibrează mecanismele de autoreglare a limbii, dezorganizează sistemele lor.

Afirmația unor politicieni de orientare prosovietică că Republica Moldova este un stat „multietnic", „multinațional" şi de aceea trebuie oficializată rusa ca „limbă de comunicare interetnică" face parte din limbajul regimului totalitar comunist. *Nolens volens* nu putem să nu ne întrebăm: de ce unele țări care au comunități etnice ce le depăşesc pe cele din Republica Moldova nu sunt considerate „multietnice", „multinaționale" şi au consfințite în constituție o singură limbă oficială? Avem în vedere atât unele state europene (ca Franța, Germania, Spania, Italia etc.), precum şi cele care au făcut parte din ex-URSS (cum ar fi Letonia, Estonia, Kazahstan, Tadjichistan etc.). [Vezi mai amănunțit: 7, p. 358].

Din punctul nostru de vedere Republica Moldova nu este un stat „multietnic", „multinațional", după cum se scrie în documentele oficiale ale guvernării comuniste, deoarece în spațiul de la est de Prut, până la Nistru şi dincolo de Nistru, nu conviețuiesc mai multe națiuni, ci una singură şi anume cea română. Alături de ea ce constituie circa 80%, s-au stabilit cu traiul mai mulți reprezentanți ai grupurilor etnice (ucraineni, ruşi, bulgari, evrei, romi/țigani etc.). Mai degrabă avem o diasporă ce are patrii istorice şi consângeni în locurile de unde au venit sau au fost aduşi de diferite imperii în anumite împrejurări istorice. Avem în vedere raioanele de sud ale republicii (Comrat, Ceadâr-Lunga şi parțial Vulcăneşti), în care sunt concentrați majoritatea găgăuzilor. Iată cum se prezintă componența etnică a populației în aceste localități: în Comrat locuiesc 55% găgăuzi, 29,2% – moldoveni, 5,6% – bulgari etc.; în Ceadâr-Lunga conviețuiesc – 53,7% găgăuzi, 29,8% – bulgari, 5% – moldoveni, 6% – ruşi etc.; în Vulcăneşti – 49,7% moldoveni, 30,8% – găgăuzi, 7,5% – ucraineni etc. [vezi 8, p. 74].

Nu sunt repartizați geografic compact de asemenea bulgarii emigrați la noi în secolul al XIX-lea din sudul Dunării, din Bulgaria, nici chiar în județul național bulgăresc Taraclia, (format artificial de Parlamentul Republicii Moldova la 22 octombrie 1999).

Conform datelor statistice ale Recensământului din 1989, componența etnică pe localități a județului Taraclia se prezintă în felul următor:

Numele localității	**bulgari, în ordinea descreşterii numărului lor**	**moldoveni**	**alt grup mai însemnat de populație**	**Total populație**
Taraclia	11 116	920	ruşi – 1 192	4 851
Tvardița	5 794	173	găg. – 99	6 284

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

Valea Perjei	4 043	1005	găg – 80	5 267
Corten	3 502	60	ruşi – 125	3 774
Cairaclia	2 143	50	găg. – 70	2 356
Albota Sus	870	160	găg. – 242	1 502
Albota de Jos	724	52	ruşi – 113	925
Novosiolovca	698	161	găg. – 288	1 470
Aluatu	374	781	ruşi – 34	1 248
Balabanu	316	455	găg. – 102	903
Cortenul Nou	313	–	găg. – 10	334
Budăi	227	365	ucr. – 262	1 169
Salcia	163	90	găg. – 194	513
loc. st.c.f. Taraclia	142	31	găg. – 14	203
Ciumai	129	150	ucr. – 379	1 093
Vinogradovca	83	160	ucr. – 186	584
Mirnoe	81	80	găg. – 78	319
Cealâc	46	49	găg. – 171	559
Musaitu	40	123	ucr. – 974	1 234
Sofievca	39	195	găg. – 388	842
Chirilovca	25	27	găg. – 140	267
Samurza	23	91	găg. – 66	353
Hârtop	15	437	găg. – 25	480
Dermengi	8	22	găg. – 19	61
Hagichioi	–	278	–	278
Orehovca	–	8	alții – 30	42
Roşița	–	138	găg. – 2	141

Sursa: Ion Dron. *Repartizarea teritorială a etnicilor bulgari în Moldova*, în: Ion Dron „Studii şi cercetări” (Articole selecte). Chişinău: Pontos, 2001, p. 385.

BDD-A25090 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

După cum se vede din tabelul anexat aici, bulgarii etnici din „județul național Taraclia" constituie mai mult de 50% din populația localității respective numai în 10 localități din cele 26 incluse de Parlament. În celelalte 7 localități sunt majoritari sau formează cel mai mare grup al populației moldovenii; în 3 – găgăuzii şi în 4 – ucrainenii, iar în satele Hagichioi, Roşița şi Orehovca nu locuieşte niciun bulgar [9, p. 387].

În afară de aceasta, (conform Recensământului din 1989) numai 3,5% de locuitori vorbesc găgăuza şi 2% – bulgara. Cea mai mare parte a populației nu cunoaşte limba oficială a statului. Ca urmare a rusificării, nu ştiu, în bună parte, nici găgăuza şi nici bulgara. Cu toate că în aşa-numitele autonomii sunt declarate trei limbi de stat, în UTA Găgăuzia (rusa, găgăuza, româna) şi în județul Taraclia (bulgara, rusa şi româna), rusa predomină în toate sferele de activitate. Şcolile din diasporă la capitolul limbi de instruire au rămas fără schimbări, elevii cum au învățat în fosta Uniune, aşa şi continuă să învețe în limba rusă. La limba de stat şi limbile materne de instruire a trecut un număr foarte mic de şcoli şi clase. De exemplu, în Găgăuzia, cu o populație de 180 mii de oameni, după cum remarcă doctorul în pedagogie Ignat Boboglo „nu există nicio şcoală cu limba găgăuză de instruire. În oraşul Comrat într-un timp funcționau două grădinițe în limba maternă de instruire, care mai apoi au fost închise. Numai în 58 de şcoli limba găgăuză se predă ca disciplină de studiu cu un contingent aproape de 12 mii de elevi" [10, p. 4].

Mult mai gravă este situația lingvistică în aşa-numita republică moldovenească nistreană (Transnistria), în care, de iure, sunt declarate 3 limbi de stat (rusa, ucraineana şi „moldoveneasca", corect româna – *T.C.*), de facto, funcționează numai una – rusa, cu toate că românii transnistrieni constituie 40% din populație, ucrainenii – 28%, iar ruşii doar – 25%. Conform datelor publicate de acad. ucrainean Gh. Filipciuk, din 182 de şcoli de stat care activau în 2002 pe teritoriul autoproclamatei r.m.n., l29% (71% din numărul total!) se efectua instruirea în limba rusă, în 33 de şcoli (18%) în graiul moldovenesc în baza grafiei ruse, 16 şcoli (8,8%) erau mixte (moldo-ruse), în 6 şcoli – în limba română în baza alfabetului latin şi doar în 2 şcoli (1%) în limba ucraineană [11, p. 4]. Comentariile sunt de prisos.

După cum se ştie, statutul funcțional al unei limbi este determinat, mai întâi şi-ntâi, de numărul de persoane pentru care această limbă este maternă. Or, populația majoritară în Republica Moldova o constituie vorbitorii de limba română (circa 2 milioane 800 de mii). Deci statul şi întreaga societate trebuie să protejeze şi să promoveze limba română şi în acelaşi timp să stimuleze studierea şi funcționarea limbilor vorbite de reprezentanții grupurilor etnice. Aceste limbi urmează a fi ocrotite, dezvoltate, cultivate pe diferite căi, inclusiv prin şcolile de toate gradele. Totodată trebuie subliniat că reprezentanții grupurilor etnice au nu numai drepturi, ci şi obligații față de limba oficială a statului pe al cărui teritoriu ei se află. Mai mult decât atât, legislațiile internaționale recomandă nu izolarea, ci obținerea echilibrului între drepturile grupurilor etnice de a-şi păstra identitatea, cultura, limba şi necesitatea de integrare a acestora într-o societate, în care toți membrii ei ar fi egali şi cu drepturi depline. Dar procesul de integrare este imposibil fără ca reprezentanții grupurilor etnice să cunoască suficient limba oficială a statului în care îşi duc traiul şi activează.

BDD-A25090 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

Aceste recomandări se conţin în articolele 13-14 ale *Pactului internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale (ale cetăţenilor unui stat)* şi în articolele 28-29 ale *Convenţiei drepturilor copilului*. În articolul 14(3) din *Convenţia-cadru pentru protecţia minorităţilor naţionale* se prevede, de asemenea, că predarea limbilor acestora „se va pune în aplicare fără a prejudicia învăţarea limbii oficiale sau predarea în această limbă".

În plus, trebuie respectate amendamentele din *Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare*, dintre care amintim:

a) încurajarea limbilor regionale sau minoritare nu trebuie să se facă în detrimentul limbilor oficiale şi a necesităţii însuşirii lor (Preambul);

b) limbile regionale sau minoritare pot fi folosite în învăţământ (în zonele respective) fără a aduce atingere limbii oficiale a statului (art. 8);

c) prevederile din *Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare* nu pot fi interpretate ca implicând dreptul cuiva de a organiza şi realiza acţiuni „ce contravin scopului *Cartei Naţiunilor Unite* sau altor obligaţii de drept internaţional, inclusiv principiului suveranităţii teritoriale a statelor" (art. 5).

Potrivit documentelor menţionate, este cu totul nejustificată şi anticonstituţională cererea unor reprezentanţi ai grupurilor etnice din republică de a legifera rusa ca a doua limbă de stat. Introducerea limbii ruse în calitate de a doua limbă de stat ar adânci procesul de deznaţionalizare, înregistrat în perioada sovietică, de subminare a identităţii naţionale şi statale, ar intensifica rusificarea populaţiei majoritare şi a grupurilor etnice conlocuitoare, ar tensiona situaţia socială şi politică în ţară. Pe deasupra, promovarea limbii ruse ca limbă a comunicării interetnice, înseamnă separarea şi îndepărtarea diasporei de a învăţa limba de stat ca limbă a majorităţii dominante, fapt ce ar conduce la o convieţuire echilibrată cu românii moldoveni, cu atât mai mult cu cât aceştia din urmă nu simt necesitatea de a învăţa în cadrul unui stat independent de orientare proeuropeană rusa. Prin urmare, o atare politică permite diasporei ruse să rămână şi în continuare monolingvă.

Pentru convieţuirea civilizată a populaţiei majoritare autohtone şi a grupurilor etnice e necesar ca acestor grupuri etnice să li se garanteze toate drepturile ce li se cuvin în conformitate cu standardele internaţionale general acceptate (ceea ce se face, ba chiar cu vârf şi îndesat) şi să le înlesnească acomodarea la mediul etnic al populaţiei autohtone (ceea ce, cu părere de rău, nu se respectă). Alogenii de la noi sunt integraţi doar în viaţa politică şi economică, nu şi în cea spirituală. Acomodarea la mediul etnic autohton înseamnă familiarizarea cu istoria şi cultura autohtonilor, însuşirea elementară a limbii române, cunoaşterea şi acceptarea obiceiurilor, datinilor şi tradiţiilor poporului băştinaş etc.

Rezolvarea problemei studierii şi a utilizării limbii române şi a celorlalte limbi pe teritoriul Republicii Moldova de către alolingvi este extrem de importantă pentru societatea noastră, îndeosebi pentru salvgardarea şi promovarea idealurilor şi principiilor care constituie patrimoniul nostru comun. Diversitatea limbilor şi a culturilor este un

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

tezaur ce se cuvine să fie luat sub protecția statului, el are nevoie de susținere, dacă tindem spre o bună înțelegere, dacă dorim să învingem prejudecățile şi intoleranța. Limba populației majoritare trebuie să devină cu adevărat mijloc de comunicare interetnică, catalizatorul unificării şi consolidării societății civile, dar pentru acesta este nevoie ca ea să fie însuşită şi vorbită de toți cetățenii republicii. E necesar ca statul să promoveze o politică lingvistică clară, bine cumpătată, bazată pe investigații ştiințifice, corectă şi imparțială.

Considerăm că sistemul educațional moldav actual doar cu câteva ore de limbă şi literatură, nu-i dă posibilitate diasporei să învețe bine limba de stat, să însuşească alte discipline în limba de stat, pentru a avea acces la orice liceu sau universitate din republică. Din cauza cunoaşterii insuficiente a limbii române, acestea nu se integrează în societatea moldovenească. Probabil, limba maternă a diasporei. ar trebui să se învețe doar în ciclul primar, iar începând cu ciclul gimnazial studiile să se facă în limba de stat pentru toți cetățenii republicii, „aşa încât fiecare să dispună de aceleaşi condiții de accedere la serviciile şi structurile statului moldovenesc, lucru cerut cu insistență de structurile europene" [12, p. 174].

Se cere să se constituie o Comisie sau un Departament alcătuit din specialişti profesionişti (lingvişti, istorici, jurişti, filosofi, sociologi etc.) care sub egida Guvernului şi a Parlamentului, să elaboreze o nouă Lege privind funcționarea limbii de stat (oficiale) pe teritoriul Republicii Moldova, să alcătuiască un Program de Stat ce ar asigura funcționarea limbii oficiale şi a limbilor grupurilor etnice conlocuitoare pe teritoriul republicii, să reinstituie Departamentul de Stat al Limbilor, învestindu-1 cu supravegherea şi controlul asupra respectării Legislației lingvistice, să stabilească un termen concret de atestare a persoanelor cu funcții de răspundere în conducerea statului şi a specialiştilor care, în virtutea funcțiilor de serviciu, vin în contact direct cu populația etc. Firește, la realizarea Programului se va ține cont de normele legislative internaționale privind locul limbilor diasporei într-un stat suveran şi independent. Astfel, în Republica Moldova limba rusă urmează a fi considerată o limbă a diasporei respective, bucurându-se de drepturile prevăzute în *Carta Europeană a Limbilor Regionale şi Minoritare*, dar nu şi de privilegiul de a obține statut de a doua limbă oficială (de stat) în Republica Moldova.

Referințe bibliografice

1. Petrencu A., *Politica statului român față de etniile conlocuitoare din Basarabia în anii 1918-1940*, în: „Țara", 21 decembrie, 1993.

2. Ibidem.

3. Stăvilă V., *Omogenizarea şi alogenizarea (rusificarea) Basarabiei în anii ultimei conflagrații mondiale (1939-1945)*, în: „Țara", 21 decembrie, 1993.

BDD-A25090 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)

4. Cojocaru Nicolae, *Problema acomodării alolingvilor din Republica Moldova la mediul etnic autohton.* Chişinău: Editura „Tehnica info", 2006.

5. *Elevii români constituie 4/5 din numărul copiilor şcolarizaţi*, în: „Făclia", 2002, nr. 3 (27 47).

6. Coşeriu Eugen, *Latinitatea orientală*, în: „Limba Română" [Chişinău], 1994, nr. 3.

7. Cotelnic Teodor, *Limba oficială şi minorităţile lingvistice în Republica Moldova*. Colocviul Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului, Limbaje şi Comunicare, vol. al VII-lea. Suceava: Editura Universităţii Suceava, 2005, p. 349-360.

8. Губогло М. Н., *Развитие двуязычия в Молдавской ССР*. Кишинёв, 1979.

9. Dron Ion, *Judeţul Taraclia – creatură a „politicienilor" şi „internaţionaliştilor" din Republica Moldova*, în: Ion Dron. Studii şi cercetări. Chişinău, Pontos, 2001.

10. Boboglo Ignat, *Există vreo perspectivă pentru învăţământul minorităţilor naţionale sau ba*?, în: „Făclia", 2004, 24 aprilie.

11. Філіпчук Г., *Украинці Преднестров'я: реальністъ і перспектива*, în: „Преднестровье", 2003, 12 июня.

12. Guţu Ion, *Politici lingvistice moldave: de la pluri/multilingvism la monolingvism*, în: Filologia modernă: realizări şi perspective în context european. Chişinău, 2008.

BDD-A25090 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 20:55:05 UTC)